

Akıl/Beden Dikotomisinden Modern Eril Politik Uğrağa: Beden'in İnşasından Cinsiyetçi Politika Üzerine Bir Not

Özgür O. Erden

Yüksek Lisans Öğrencisi
Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji ABD
E-posta: ozgurduinceeeee@hotmail.com

Özet: Modern düşünceye için kartezyen bakış akıl ve beden arasında aklın bedeni 'öteki' kıldığı dikotomik bir ilişki kurmuştur. Eril bir bakış açısı egemen olan modern düşüncede akıl erkeği temsil eder; öteki beden de öteki kadını. Ancak bu ilişki biçiminde erkeği temsil eden akıl düzeni, hakikati, gücü ve aktifliği ..vb. simgelerken; kadını temsil eden beden ise duygusallığı, irrasyonelliği, zayıflığı ve pasifliği ..vb. simgeler. Modern eril egemen anlayışın erkek ve kadın imgelerini oluşturan bu eril simgesel formlarının modern politikanın eril oluşumunu gerçekleştirdiği görülecektir. Modern eril politika, bu tür bir dikotomik ilişkinin erkeğe bir üstün ve ayrıcalık sağlayan eril simgesel formlarıyla kendini inşa edecektir. Oysa modern eril düşüncenin (eril)aklı ile bedeninin inşası üzerinden ürettiği bu eril politik yapı öteki beden ile özdeş kılınan öteki kadına egemen olan ve bu eril simgesel formlarıyla da kendini sürekli üreten cinsiyetçi bir politikadır.

Anahtar Kelimeler: Akıl, beden, modernlik, cinsiyetçi politika, kadın

From Dichotomy of Reason/Body to Haunt of Modern Male Politic: A Note on Sexual Politics from Construction of Body

Abstract: The basic issue of this article is a dichotomic relation between reason and body. While reason is identified with sexuality of man in modern idea, body is associated with sexuality of woman. Because of point of view of modern idea is a understanding of man-dominted, it has placed reason to against body. According to modern idea, reason is represented with absolutism, definiteness, truth, order, power and active etc.; body is impersonated as emotional, irrational, disordered, ambivalence, undecided, passive and weak etc. But body and sexuality of woman have been conceptualized as 'other' by this dichotomy; sexuality of man and his reason is named as subject of 'other'. The main aim of this paper is to show that male construction of modern politics is formed by dichotomy of reason/body. Modern Politics which is constructed by this dichotomy is a structure of male politic and in order that structure of this male politic is a form of politics that is exclusive sexuality of woman, is a sexual politics.

Keywords: Reason, body, modernity, gender policies, woman

Giriş

Mutlak, monolitik ve homojenleştirici egemenliğini tüm toplumsal alanlarda kurmak isteyen modernlik kendisine içkin kartezyen bakış açısıyla birbirini dışlayan ikili karşıtlıklar kurarak mutlak (eril) aklın egemenliği altına girmeyi reddedenleri suçlu, güvenilmez, yıkıcı vb. kategoriler içerisine hapseder. Modernlik bu bağlamda normal/anormal, modern/geleneksel, yerli/yabancı, doğa/toplum, sağlıklı/hasta, eril/dişi vb. şeklinde de düalist karşıtlıklar oluşturur. Akıl/beden dikotomisi de modernliğin bu diğer düalist karşıtlıklarının bir başka örneğini teşkil eder.

Modern aklın temeli olan bu zihinsel düalist karşıtlıkların en önemlisi eril politiğin inşası sürecinde akıl/beden dikotomisidir. Akıl-beden dikotomisinde akıl, kendi içerisinde bir tutarlılığı da barındıracak şekilde, kültürü, hakikati, mutlaklığı, mantıklı olanı, düzeni, kararlılığı, rekabeti, güçlüyü ve aktif olanı temsil ederken; aynı şekilde beden de doğayı, duygusallığı, irrasyonelliği, düzensizliği, çift değerliliği, zayıflığı ve pasif olanı temsil eder. Burada özellikle akıl sahibi ve bilen birey olma konumuna ulaşmada, akıl sahibi olanın nitelikleri önem kazanmakta ve bunlar, kadınlık ve erkeklik durumlarına ilişkin nitelikleri çağrıştırmaktadır. Akıl-beden karşıtlığında örneğin beden'e atfedilen temsili durumların kadını; akla atfedilenlerin erkeği simgelediğine işaret edilir. Bu minvalde aklın bedeni dışlaması, küçümsemesi ve onu görmezden gelerek içdiş etmesi modernliğin bir örneklik ve kesinliğinin egemen olduğu eril dünyasında aklın bir cinsiyeti olduğundan söz eder. Ve akıl, bedeni dışlarken onunla özdeşleştirdiği kadın cinsiyetini de dışlayacak ve ötekileştirecektir. Kadını dışlayan ve öteki kılan bu dikotomik ilişki diğer taraftan modern anlayışa içkin eril bakışın kendine özgü bir şekilde inşa edeceği politik formun da gerçekleşmesini mümkün kılacaktır. Sözü edilen dikotomik ilişkinin bir uzantısı olarak bu politik form, bahsi geçen dikotominin belirleyici ögesi olan (eril) aklın beden ile kurduğu bu dikotomide beden'in inşası sürecinde ürettiği erkek ve kadına yüklenen eril temsil biçimleriyle oluşturulmuş temel bir uğraktır.

Akıl-beden dikotomik ilişkisi sonucunda varılan bu temel uğrakta aklın eril olanı ve beden'inse kadını simgeleyen durumunda bu tür bir dikotomik ilişkinin modern politikanın eril inşasının zihinsel/kültürel arkaplanı olan ve erkeği olumlayıcı değerleri ile cinsiyetçi bir ideolojiyi yansıtan eril formlarını oluşturduğunu ve bu formların da *cinsiyetçi bir politika* yapılanımı olan modern eril politikanın inşasının ve onun yeniden üretiminin yolunu açtığından söz edebiliriz. Akıl-beden dikotomik ilişkisinin sonucunda gelinecek bir uğrak olan bu eril bakışın ürünü *cinsiyetçi politika*'da da onun kendisinde içkin olan eril tasarımların dışavurumunda bu modern eril politik inşayı ve onun yeniden üretimini görebiliriz. Bu makalede de akıl-beden dikotomik ilişkisinde gelinecek bir uğrak olan *cinsiyetçi politika*'ya içkin bu tür modern eril bir politika inşasını açılmak üzere ilk planda aklın bedene olan karşıtlığında kartezyen otorite ve erkek aklın felsefi temelleri ortaya konacaktır. İkinci

planda ötekileş(tiril)en beden'de öteki olan kadın başlığında beden'in kadın ile özdeşliğinden ve ona dair anlatımlardan bahsedilecektir. Üçüncü planda da dikotomik bir ilişkinin son uğrağı olan modern eril politikanın inşasından söz edilerek bu çalışma sonuç bölümüyle tamamlanacaktır.

Akıl Versus Beden: Kartezyen Otorite ve Erkek Akıl'ın Felsefi Temelleri

Felsefe içinde farklı gelenekler olmasına rağmen, Batı düşüncesine doğa/kültür ve beden/ruh(akıl) arasındaki adlandırmalar olan temel dikotomik silsileler aracılığıyla nüfuz edildiği ve şekillendirildiği açıktı. Bu miras şehir kapitalizmi içindeki çileci denetimli kartezyen bir ideolojiye göre açıklanabilirdi (Turner, 1996: 20). Bununla birlikte felsefi bir bağlam içerisinde ise başlayan yeni dönemi artık Descartes'in bilimsel bilginin kesinliğine olan inanç ve Akıl'ın keşfi betimleyecekti. Akıl ve beden'in kesin çizgilerle ayrımı, aslında modern toplumun da habercisiydi. Aklın yüceltilip, beden'in aşağılanması, modernitenin yapılanması içinde kendini çeşitli alanlarda gösterecekti. Uyuyan bir dev gibi uyanan Akıl her yerde kaos ve düzensizlikle karşılaşınca, bilgi ve söylemlerin sistematik inşası yoluyla toplumsal sınıflandırmaya ve kurallara bağlamaya girişecekti (Nazlı, 2006b: 5).

17. yüzyıl Aydınlanma döneminin temel kavramı olan 'Akıl', Kartezyen anlayış içinde, 'Beden' ile olan karşıtlığı temelinde işlendi. Felsefede merkezi bir konum işgal eden Akıl/Beden karşıtlığı, özellikle Descartes'in görüşlerinde belirginleşiyor ve Descartes'in 'Düşünüyorum o halde varım' önermesinin gönderme yaptığı konumda artık 'akıl' yer alıyordu. Kartezyen bakışta, uzamda yer kaplayan bir şey olan 'beden' ise, diğer fizik nesnelere farksız bir nesne durumundaydı. Maddi bir nesne olan 'beden' dış dünyanın bir parçasıydı. Akıl ise düşünen ve maddi olmayan bir şeydi. (Nazlı, 2005: 73) Aydınlamacı düşünce bedeni kartezyen düşünce yapısı içerisinde ele almış, dolayısıyla Batı düşüncesi Aydınlanma ile iki karşıtlık üzerinden işlemişti: *Akıl ve Beden*. Bu karşıtlık içinde de dışlanan, görmezden gelinen ve içdiş edilen, genellikle, beden olmuştur (Saygılı, 2005: 323). Çünkü aydınlanma, akli her şeyin merkezine koyan ve dünyayı kurgulama, kontrol etme aşamalarını oluşturma safhasında, yine akla referans veren bir süreçti (Işık, 1998: 99). Aydınlanma hareketinin temel amacı: İnsanları köleleştirdiğine inanılan mit, inanç ve hurafelerden, aslında dinin egemenliğinden kurtarmak ve özgürleştirici olduğuna inanılan aklın düzenine sokmaktır (Çiğdem, 1997: 13-14). Dolayısıyla Aydınlanma düşüncesi ile beden akıldan kopartıldı. Bunun sebebini anlamak güç değildi; çünkü beden yüzyıllar boyu kilisenin otoritesi ve baskısı altında hapsedilerek tukaka edilmişti. Dolayısıyla uhrevi olana bir tepki ile varolan bir düşünce, bu tukaka edilmiş beden'in karşısına eski otoritenin hâkimiyet altına almayacağı bir şey çıkarmayı kendine görev edinmişti; o da *akıldı* (Saygılı, 2005: 325). Batı kültüründe inançların, irrasyonelliğin ve şüphenin karşısına konan akıl, âdeta varolan toplum içinde dünyaya karşı bir vaziyet alış olarak yorumlandı. Kartezyen anlayışın özünde,

akılın bedenden tamamen ayrı olmasından dolayı, akıl bir cinsiyeti yoktu. Fakat akıl sahibi ve bilen birey olma konumuna ulaşmada, *akıl sahibi olanın nitelikleri* önem kazanmakta ve bunlar, *kadınlık* ve *erkeklik* durumlarına ilişkin nitelikleri çağrıştırmaktaydı (Nazlı, 2006a: 10).

Kartezyen bakışın akıl-beden ayrımını temel alan, modernliğin tarihsel bir süreç içerisinde saf, evrensel ve soyut kategorilerle işleyegeldiği akıl kavramı, üzerindeki eril imge ile kendini günümüze kadar var kılacaktır. Bunu tarihsel bir bağlama oturtan, Antik Yunan'da akıl ile ilgili felsefi uğrağı analiz eden Lloyd'un 'akıl idealleri tarihsel olarak kadınlığı dışlamıştır' şeklindeki değerlendirmesinde de tartışılmaz bir şekilde görebiliriz. Çalışmasında Platon, Philo, Augustinus, Rousseau, Hegel gibi düşünürleri irdeleyen Lloyd'a göre bu düşünürlerin amacı, toplumsal yapıların koşullarından bağımsız olarak akılı aramak da olsa felsefi bağlamları, cinsiyetsel farklılığın toplumsal görünümünden etkilendiğinden bu durum, söz konusu düşünürlerin akla ilişkin düşüncelerini etkilemiştir. Doğanın bereketi ile kadının doğurganlığı arasında sıkı bir ilişki kuran ve kadını doğal alana ait olarak işaret eden Platon'un "Kadınlar doğayı taklit eder." Rousseau'nun "Kadınları akıl tarafından ehlileştirilmesi gereken potansiyel bir düzensizlik kaynağı olarak görüyorum." vurgulamalarına ek olarak Philo'nun "erkeksi akıl ve duyunun yanılısaları", Augustinus'un "tinsel eşitlik ve doğal bağımlılık", Aquinas'ın "insan soyu ve yardımcısı", Hume'un "akıl ve tutkular" ile Hegel'in "kadını alt dünya" gibi söylemlerinde akıl sahibi olanın niteliklerini ortaya çıkarma gibi bir amaç benimsenir. Lloyd'a göre felsefi ortamlarda rasyonalitenin merkezindeki akıl nitelikleri, hafızalardaki erkek paradigmaları üzerinden formüle edilirken, kadınlık ve erkeklik idealleri de, akıl ve rasyonalite sahibi olan ve olmayan bağlamından hareketle üstünlük/aşağılık, olumlu/olumsuz, özsel olan/tamamlayıcı olan vb. gibi karşıtlıklara dayalı yapılar içinde açıklanmaya çalışılmıştır (Lloyd, 1996: 18-22, 89, 131-136). Adı geçen bu yapılar ise var olduğu andan itibaren gelişip serpilecek ve on yedinci yüzyıl sonrası modern toplumun kültürü içinde, kadına ve bedenine ilişkin kurumsal görünümlerin belkemiğini oluşturacak ve bize akıl erkek olduğu düşüncesini kanıtlayacaktır (Nazlı, 2006a: 11).

Ötekileş(tiril)en Beden'de Öteki Olan Kadın

Bedene ilişkin her şey toplumsal cinsiyetin damgasını taşır. Bu nedenle bedenün uzandığı yüzlerce alanın nötr, cinsiyetsiz bir dille anlatılması yerine bedenün cinsiyetçi bir söylem çerçevesinde nasıl oluşturulduğu daha önemlidir (Çabuklu, 2004: 111). Çünkü modern erkek akıl ile kurduğumuz dikotomik bir ilişki içerisinde anlamaya çalıştığımız beden toplumsal cinsiyet bağlamında sözünü ettiğimiz erkek akıl *ötekisi* şeklinde kurgulanır. Yine modernite içinde kurallar ile tanımlanan varlık alanı, bu kurallar aracılığı ile anlamlara kavuşur. Şeylerin ve edimlerin anlamlara sahip olması, öteki şeylerin ve edimlerin sahip olmadığı (ötekilere ait olan şeyler ve edimler) anlamlara, sahip olmaları temelinde işler. *Ötekilerin* ortaya çıkışını teorik olarak zorunlu kılan bu görüş,

modern toplumun cahillerini, delillerini, sefillerini, vahşilerini, renkli ırklarını vb. oluştururken, öteki olarak kadını da oluşturmuştur (Nazlı, 2006a: 11-12).

Antik Yunan'dan günümüze kadar gelen akıl-beden, doğa-toplum, iyi-kötü, eril-dişi gibi düalist bölünmelerin temelinde, rasyonel bir bakış açısı bulunmaktadır. Modern toplumun olgunlaşması ve kurumlaşması ile birlikte bu düalist bölünmelerin çeşitlendiği gözlenir. Bu düalist bölünmelerde değerli sayılan her şey erkek ile özdeşleştirilirken, tersi durumlar ve nitelikler kadın ile bağdaştırılır. Antik Yunan felsefecilerinden başlayarak gelen bu görünüm, her iki cinsiyete ilişkin karakter özelliklerini de belirler. Rasyonel-duygusal, güçlü-zayıf, aktif-pasif vb. ayrımlarda ortaya çıkan bu özellikler, erkeğin üstünlüğünü ve kadının ikincilliğini belirlediği oranda bu değer ölçütünden payını alır (Nazlı, 2006a: 12). Kadının ikincilliğini belirleyen bu değer ölçütleri eril bir ahlakı yansıtır ya da bir diğer ifadeyle bu Michel Foucault'un deyişiyle sözü geçen bir erkek ahlakıdır. Yani, o özgür erkekler tarafından ve erkeklere hitaben düşünülmüş, yazılmış ve öğretilmiş bir ahlaktır. Dolayısıyla kadınların, erkeklerin kendi iktidarları altında oldukları durumlarda biçimlendirilmesi, eğitilmesi, gözetilmesi, başka bir erkeğin iktidarı altındaysalar da (baba, koca, veli), korunması gereken birer nesne ya da en iyi koşulda birer partner olarak belirdikleri erkeksi bir ahlaktır bu. Bu da, sözünü ettiğimiz ahlaksal düşüncenin en çarpıcı noktalarından biridir: Bu düşünce, her iki cins için gerekli biçimlere göre- geçerli bir davranış alanı ve kurallar sahası tanımlamaya çalışmaz; erkeklerin bakış açısına göre ve onların davranışını biçimlendirmeyi amaçlayan, erkek tutumunun bir geliştirilme biçimidir (Foucault, 1988: 29-30). Bu antik yaklaşım (ki aynı zamanda modern bir yaklaşım da) Foucault'nun belirttiği gibi "esas olarak erkek" bir etik içinde yer alır, çünkü etkinlik(aktif olma) değeri erkeklığe özgüdür, oysa edilgenlik dişiliğe bağlıdır. Bu nedenle bu "edilgenlik" burada kadın için değil, erkek için utanç vericidir (Foucault, 1988: 30-31; Agacinski, 1998: 91).

Foucault'un modernliğe içkin eril bakışı eleştirdiği bu 'erkek ahlakı'nda beden aydınlanma düşüncesi ile ötekileştirilir, aynılığın karşıtı olarak kabul edilir. Aynılık da anlaşılacağı üzere *aklı* temsil etmektedir. Aydınlanmacı aklın temeli dünyayı zihinsel karşıtlıklara bölmektir. Yani dünya hep karşıtlıklar üzerinden algılanmaya başlanır. Örneğin özne ben olarak konuşlandırılarak ötekinin karşısına yerleştirilir, kent kıra karşıdır ya da akıl bedene (Saygılı, 2005: 337). Aydınlanma geleneğinde aklın arkasında kalan beden, şimdi erkeğin arkasında kalan kadınla aynı konuma gelmekte ve sonuçta *öteki* olan kadının yine *öteki* olan bedeni olmaktadır. Artık hem akıl hem de beden *cinsiyetlendirilmiştir* ve bu noktada *öteki* olarak belirlenen beden, cinselliği ve duyguları temelinde kontrol boyutunun içine dâhil edilmiştir. Bedenin doğaya yakınlığını çağrıştıran irrasyonel/kaotik duyguların akıl ile oluşturduğu bu karşıtlık, düalist ve toplumsal cinsiyetlendirilmiş bağlam üzerinden kadına yüklenir. Kadınlık ile ilişkilendirilen duygular doğal, düzensiz, irrasyonel ve sübjektif olana göndermede bulunurken, erkek akılı kültürü, düzeni, evrenseli, rasyoneli ve zihinsel olanı temsil eder. Tanımlanan bu akıl dünyasının

düzenini bozma olasılığına sahip olan bu duygulara ve onların temsilcisi olan kadına bu dünyada yer yoktur (Nazlı, 2006a: 13-14).

Dikotomik Bir İlişkinin Son Uğrağı: Modern Eril Politikanın İnşasına Dair

Aydınlanma düşüncesi ve modernlik dünyada aklın hâkimiyetini kurmak istiyordu. Aklın ve bilimin evrensel yasalarının hüküm sürdüğü modernlikte çift değerliliğe (ambivalence), belirsizliğe (ambiguity), olumsuzluğa (contingency) yer yoktu. Her şeyin sınırı net kesin biçimde tanımlanmalı, muğlaklığa, boşluğa, kararsızlığa yer bırakılmamalıydı. Bu doğrultuda modernlik uyumlu, düzenli, "sapmalarından arınmış" bir toplum kurmak, "kaotik" güçleri yok etmek için bilimsel, rasyonel, tek sesli, otoriter bir planı sistematik ve acımasız bir biçimde yürürlüğe sokacaktı. Eşcinseller, yabancılar, zihinsel özürlüler, norm-dışı bir hayat sürdürenler de modernliğin dışlayıcı, baskıcı politikalarının hedefi olmuşlardı. Ve elbette kadınlar; çünkü modernliğe göre kadın belirsizliğin, rasyonel olmayan davranışların, sezgilerin, denetlenemeyen duyguların, histerinin egemenliği altında olan bir varlıktı (Çabuklu, 2004: 3-4).

Modern politikanın sözü edilen dikotomik ilişkide varlık kazanacak olan eril inşası aslında bir anlamda modernliğin yukarıda belirtilen kendisine koyduğu amaç ve çizdiği yol çerçevesinde mümkün olacaktı. Modernlik, içerisinde kadını temsil eden rasyonel olmayan, sezgileriyle hareket eden, denetlenemeyen duyguları olan, düzensiz, kararsız, zayıf, pasif... vb. şeklindeki eril olan kadın imgeleri ile eril bir politikanın yapılanımına olanak tanıyacaktı. Böyle bir eril politik uğrak, bir anlam ve değer içerimi olan bu kadınlık imgelerinin modern eril formlarıyla gerçekleşecekti. Bu bağlamda modern politikanın eril inşasından kastedilen de erkek aklın öteki yaptığı bedeni kadın ile özdeş kılarak bu ötekileştirme ilişkisinde beden inşası sürecinde onun üzerinden ürettiği ve yeniden ürettiği zihinsel/kültürel arkaplanı ve cinsiyetçi bir ideoloji içerimi olan bu eril formu ile modern eril bir politika tasarımıydı. Bu modern eril politik tasarım öbür söylemlerde olduğu gibi siyasette de bu konuda öne sürülen başlıca argüman olan kadınların doğal donanımları üzerinde duruyordu: Duygulanımlar ve denetim eksikliği üzerinde, dolayısıyla medeniyet ve akli yükümlülük eksikliği üzerinde odaklanan geliştirilmiş özgül bir dişi antropolojisi üzerinde (Wagner, 1996: 71).

Modern eril politikanın bu altyapısını oluşturan anlam ve değer içerimli temsil biçimleri yani erkek akli temsil eden kültür, mutlaklık, kararlılık, düzenlilik, güçlülük, aktiflik, mantıklı olma, rekabet... vb. (eril) formlar ile kadını temsil eden beden'de doğa, irrasyonellik, kararsızlık, düzensizlik, denetlenemeyen duygusalılık, sezgicilik, zayıflık, pasiflik... vb. biçimindeki diğer (eril) formlar, modern eril politikanın zihinsel/kültürel arkaplanını ve onun bu (eril) formlarla şekillenmiş cinsiyetçi ideolojisini üreten ve yeniden üreten bir işlev kazanarak inşa edilen modern eril politikayı mümkün

kılacaktır. Çünkü burada inşa edilen eril formlar yoluyla kadınlar nazik, yumuşak başlı ve sevecen; buna karşılık erkekler kavgacı ve rekabetçi olarak tanımlandı. Bu gruplaştırma sonradan her cins için olağan sayıldı. Bunun sonucunda duygulu bir erkek ya da güçlü bir kadın doğala aykırıydı (Lipson, 2005: 145). Bu aykırılık modern politikanın bu eril inşasında "Erkeği" nesnellik ve iktidar ile ilişkilendirirken, "Kadını" bu durumda ikincil ve sıklıkla itaatkâr pozisyonlara yerleştirdi. Kadın bu dikotomik ilişkide beden ile kurulan özdeşliğiyle kadın imgesinin oluşturulduğu beden'e atfedilen eril formlar yoluyla modern eril politikanın alanında bir yandan kendinin ikincil ve erkeğe olan itaatkâr pozisyonunu sürekli üretirken diğer yandan modern politığın eril inşasını sağlayan bu eril formlar politığın eril karakterinde erkeğe bir ayrıcalık ve üstünlük sağladı. Özellikle iktidarın erkeklığe bağlı öznelliklerle doğrudan bir ilişkisi vardı, iktidar erkeklikle özdeşleştirildi. Kadınlıklar da erkelikle özdeşleştirilen bu iktidarın olmazsa olmaz bir tamamlayıcısı ve bütünleyeni olarak inşa edildi (Dermen, 2008: 80).

Modern politikanın eril inşasında akıl/beden dikotomisinde yaratılan erkek ve kadın imgesinin eril formlarını bu politik inşanın ürünü olan kamusal-özel ayrımında da görürüz. Habermas'a göre modernliğin bu eril politik inşasının ürünü kamusal-özel ayrımı da erkeklik ve kadınlık anlayışında anahtar konumda rol oynamıştır. Kadınların siyasal kamudan dışlanması ve sadece erkeklerin buraya kendine ayrılmış bir kontenjanmışçasına hâkim olması anlamında değil, siyasal kamunun yapısı ve özel alanla ilişkisi itibarıyla cinsiyete özgü şekillendirebilmesi anlamında da tayin edici olmuştur (Habermas, 2003: 22). Bu, kamusal ve özel alanlar ayrımı *ile birlikte* kamusal alanın erkekle, özel alanınsa kadınla tanımlanmasıdır. Kadınların burjuva kamusundan dışlanması arızı bir görünüm olmayıp, burjuva kamusunun vücut bulmasının merkezinde yer almıştır (Wagner, 1996: 71). Bununla beraber bu tür eril bir burjuva kamusunun vücut bulması ile birlikte basiretli hesap yapmanın tüm akılçılığı kamusal alana yerleşirken; bu arada özel alan duygusal kalıntıları yüklenmiştir (Phillips, 1995: 136). Kamusal alan (eril) aklın, muhakeme yeteneğinin, hakikatin, gücün, aktif siyasi egemenliğin alanı haline gelirken; özel alan ise bedeninin inşası ile üretilen eril formlar olan duygusal, irrasyonel, düzensiz, pasif, zayıf vb. kadın imgeleriyle erkeğin kadının koruyuculuğunu üstlendiği kadının kapalı olduğu bir alan haline gelmiştir. Bir başka özgül ifadeyle akıl, akılsal olmayanla bir diyaloga girmemiş ve onu 'içeriye' duvarların arasına kapatmıştır (Işık, 2001: 41). Kamusal ve özel alan ayrımına eril bir bakışın ürünü olan cinsiyetçi politika'yı temellendirmede kullanılan genel ve özel çıkarlar açısından yaklaşan Benjamin Constant göre ise genel çıkar şüphesiz özel çıkarlardan farklıdır ama hiçbir şekilde onlara karşıt değildir. İnsanlar her zaman birisi diğerlerinin kaybettiği kadar kazanabilecekmiş gibi konuşurlar fakat genel çıkar sadece çıkarların birleşiminin bir sonucudur. Ve yalnızca, bir bedeninin parçalarından farklı olmasındaki gibi, benzer bir şekilde onlardan farklılaşır. Siyasal bütünü oluşturan da bu -içerisine bölgesel çıkarlar da dâhil olacak şekilde- bireysel çıkarlardır. Kamusal-özel ayrımını, siyasal ve ekonomik olanın birbirinden ayrılması ve özellikle ekonominin siyasal yapıdan özerkleşmesi ile birlikte

(özel) mülkiyet ekseninde bu konuyu tartışan Constant için bu ayrıma koşut olan liberal siyasal haklar da özel mülk sahiplerinin yetkilerini devretmede iyi bir nedendir (Constant, 2002: 205-213). Dolayısıyla B. Constant, liberal siyasal haklar ve (özel) mülkiyetin varolmasını sağlayan özerk bir ekonomi ile birlikte, modern yaşamdaki özel ve kamusal varoluş arasındaki bu bölünmeyi ve bu iki alanın her biriyle bağlantılı *değerlerin* görece konumlarını kavramanın, modern dünyada siyaseti anlayabilmenin önkoşulu olduğuna inanır (Constant, 2002: 201, 213, 221; Geuss, 2007: 24). Geline bu nokta itibarıyla gerek eril bir politikanın inşasında gerekse de bu inşanın ürünü kamusal-özel ayrımında yerleşiklik kazanan eril formlar son kertede modern dünyadaki bu eril politik uğrağın yani (eril) akıl, mutlaklık, hakikat, mantıklı olma, kararlılık, güç, düzen, aktiflik, rekabet... vb. gibi beden inşasından üretilen eril formlarıyla şekillenen politik ahlakı ve kültürü ve kadını kendisi gibi olmaya zorlayan bu iktidarvari tutumuyla modern eril politikanın, sürekli olarak kadının üzerinde bir iktidar kuran ve ona egemen olan bir politika formu olduğuna işaret edilir.

Sonuç Yerine

Modernliğin en temel çıkarımı, modern bir yaşamla birlikte insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir *ergin olmama* durumundan kurtulmasına olan inançta gizlidir. Bu *ergin olmayış* durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanamayışıdır. Sözü edilen bu çıkarımın temel parolası da Kant'ın "Aydınlanma Nedir?" sorusuna verdiği yanıtta gibi *sapere aude!* kendi aklını kullanma cesaretini göster! sözüdür. Ancak modern fikrin bu temel çıkarımı ve parolası her zaman için erkeğe ya da eril cinse seslenmiştir. Aklın erkeksiliği de bu sesleniş kanıtlar. Çünkü bu erkeksi akıl için değerli sayılan her şey erkeğe aittir. Kadının kapalı bir ev yaşamı içerisindeki annelik, ev-içi temizlik ve yemek ve çocuk bakımı vs. gibi vasıf ve yetilerine karşı 'saldırganlık' veya 'duygulara' karşı akıl erkeğinin üstün sayılan özelliklerle karşılaştırıldığı bu bağlam içerisinde, kadını özelliklerin erkeğe ait insani üstünlük normlarına göre daha aşağı –ya da aşırı kurnaz bir biçimde 'tamamlayıcı'- sayılması, sadece bir rastlantı olmasa gerek. Böylece akıl bu erkeksi içerimiyle kadına biçtiği konumla onu erkeğin iktidar nesnesi haline getirecektir. Beden'in inşası üzerinden üretilen ve kadını temsil eden eril simgesel formlarla kendini dışavuran "kadınlığın" kendisi de kısmen bu yapı içerisinde ortaya çıkıp şekillenecektir. Erkeksi akıl, sözü edilen dikotomi aracılığıyla Foucault'un da işaret ettiği o 'erkek ahlakı'nda içkin erkek ve kadını temsil eden değer içerimi yüklü eril simgesel formlar inşasıyla bunu bir kez daha gösterecektir.

Modernliğin ürünü bu erkeksi akıl modern düşünceye içkin diğer düalist karşıtlıklara benzer şekilde akıl/beden arasında da bir düalist karşıtlık ya da dikotomi kurarak akıl ve beden'de temsil edilen erkek ve kadın'a işaret eden eril simgesel formlar aracılığıyla eril bir politika inşa edecektir. Erkeksi aklın kadınıla özdeş kılınan beden ile kurduğu bu dikotomik karşıtlık üzerinden

oluşturduğu erkek ve kadın temsil biçimleriyle üreten ve yeniden üreten bir karaktere sahip olan eril simgesel formlar yoluyla inşa edeceği bu siyaset formu, cinsiyetçi bir siyaset olacaktır. Eril bir siyaset formu olan bu cinsiyetçi siyaset, kadını dışlayan ve onu öteki kılan yapısı nedeniyle kadının kendine özgünlüğünün hiçbir zaman olamadığı, onun kendisi gibi varolmadığı ve özgürleşemediği bir politik biçimlenişe işaret edecektir. Bu politik biçimleniş de eril bir bakışın ürünü cinsiyetçi siyasete içkin, akılı ve erkeği de temsil edecek olan güç, düzen, aktiflik, mutlaklık ve rekabet... vb. gibi eril simgesel formlarla kendini dışavuran ve savaş, sertlik, militarizm ve şiddet yüklü yapısıyla da kadını ezen, kadının kendi kimliğini ve kadınlığını silikleştirdiği ve onu yok ettiği bir siyaset formudur.

Akıl-beden dikotomisi bağlamında modernliğin erkek aklının kadın ile özdeş kıldığı beden üzerinden inşa ettiği modern eril politika kendini var kılmakla birlikte meşru da kılan zihinsel/kültürel arkaplanı ve erkeği olumlayıcı değerleri ile cinsiyetçi bir ideolojiyi dışavuran eril formu nedeniyle son kertede cinsiyetçi bir politika biçimidir. Modernlik, eril bakış açısı ile akıl-beden arasında kurduğu bu ilişkide kadını simgeleyen bedeni (eril) akıl karşısında zaaf ve eksiklikleri olan bir şekilde tasarımılamasıyla bedeni bir denetim ve kontrol nesnesi haline getirirken, öteki olan beden ile özdeş kılınan kadını da kendi politik iktidarının nesnesi yapacaktır. Kadın, hiçbir zaman politikanın öznesi olamayacaktır. Ancak erkeğin iktidarı karşısında nesne olan kadın politığın o erkek iktidarı merkezli eril alanında erkeğe itaatkâr ve bağımlı konumu nedeniyle eril olan bu politik yapıyı sadece sürekli olarak üretmekle yetinecektir.

Kaynakça

- Agancinski, S., 1998, *Cinsiyetler Siyaseti*, çev. Yerguz, İ., Dost, Ankara.
- Constant, B., 1988, *Political Writings*, (ed. ve çev.) Fontana, B., Cambridge University Press, Cambridge.
- Çabuklu, Y., 2004, *Postmodern Toplumda Kriz ve Siyaset*, Kanaat, İstanbul.
- Çiğdem, A., 1999, *Aydınlanma Düşüncesi*, İletişim, İstanbul.
- Dermen, Ç., 2008, "Kadınlık Dolayısıyla Erkeklik Öznelliği", *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (1) (Mayıs), s. 73-92.
- Foucault, M., 1988, *Cinselliğin Tarihi 2*, çev. Tufan, H., Afa Yayınları, İstanbul.
- Geuss, R., 2007, *Kamusal Şeyler, Özel Şeyler*, çev. Koçak, G., YKY, İstanbul.
- Habermas, J., 2003, *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, çev. Bora, T. & Sancar, M., İletişim, İstanbul.
- Işık, E., 1998, *Beden ve Toplum Kuramı*, Bağlam, İstanbul.
- , 2001, "Batı Toplumlarında Rasyonelleşme, Tımarhanenin ve 'homo-medicus'un Doğuşu", *ToplumBilim*, Sayı: 13 (Temmuz), s. 39-47.
- Lipson, L., 2005, *Siyasetin Temel Sorunları*, çev. Yavuz, F., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Lloyd, G., 1996, *Erkek Akıl: Batı Felsefesinde Erkek ve Kadın*, çev. Özcan, M., Ayrıntı, İstanbul.
- Nazlı, A., 2005, "'Görünmeyen' Beden'den 'Görünen' Beden'e: Beden'in Sosyolojisi", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), s. 71-87.
- , 2006a, "Modernitenin Ötekisi: Kadın ve Bedeni", *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 1 (1) (Ocak-Nisan), s. 10-15.

- _____, 2006b, "Bedenin Ölümü: Modern Öncesinden Postmoderne Beden ve Ölüm", *Ege Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, Sayı: 16, s. 1-15.
- Phillips, A., 1995, *Demokrasinin Cinsiyeti*, çev. Türker, A., Metis Yay., İstanbul.
- Saygılı, A., 2005, "Modern Devletin Beden İdeolojisi Üzerine Kısa Bir Deneme", *Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54 (3), s. 323-340.
- Turner, B. S., 1996, *The Body And Society: Explorations in Social Theory*, Sage Publications, London.
- Wagner, P., 1996, *Modernliğin Sosyolojisi*, çev. Küçük, M., Sarmal, İstanbul.